

Ядловська О. С.

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
відносин та соціально-гуманітарних
дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Сучасне інформаційне суспільство запропонувало умови, в яких швидкими темпами впроваджується застосування штучного інтелекту (ШІ) в різноманітних галузях діяльності. Широко ШІ почав використовуватись при написанні різноманітних творчих та наукових робіт. Безумовно, ШІ є потужним ресурсом, однак недосконалим порівняно навіть з іншими пошуковими системами. А найголовніша хиба використання ШІ полягає у порушенні принципів академічної доброчесності та, фактично, усунення автора від написання роботи.

На сучасному етапі розвитку штучного інтелекту, за твердженням С. Шарова, спостерігається його впровадження у різні сфери діяльності людини. Інтелектуальні системи та технології ШІ ефективно використовують в освіті, науці, медицині, банківській та страховій справі для забезпечення безпеки програмних засобів, кібербезпеки. Є окремі випадки застосування ШІ в судовій системі. Водночас різкий стрибок стосується розвитку слабкого ШІ, розширення та збільшення його апаратних та обчислювальних потужностей [4, с. 144]. Спостерігається масове використання ШІ в освіті, зокрема під час написання різноманітних наукових робіт. Такий підхід із залученням ШІ демонструє значні проблеми щодо дотримання принципів академічної доброчесності.

За спостереженням Зайченко О. та Зайченко Ю., застосовуються такі способи обману систем антиплагіату: перефразування тексту, перекодування символів (з кирилиці на латинь), вставка білих символів або подвійного інтервалу, вставка зображення замість тексту, переклад текстів з інших мов, шахрайство за угодою. Оскільки деякі автори намагаються приховати плагіат, дуже важливо мати спеціальні методи та засоби, які виявляють подібність розглянутого тексту до потенційних першоджерел. Одним з дуже перспективних методів пошуку плагіату в наукових текстах, одержаних за допомогою таких перетворень, є нечіткі нейронні мережі (ННМ), наприклад NEFClass (NEuro-Fuzzy CLASSifier), яка працює з нечіткою неповною інформацією та дозволяє знаходити приховану подібність представленого тексту з початковими джерелами. ННМ NEFClass має декілька безсумнівних

переваг, які виділяють її від інших систем класифікації [2, с. 65]. Водночас на нашу думку, суто технічна перевірка плагіату все ж не є повністю не забезпечує уникнення проблем залучення вже опублікованих текстів, а також, з іншого боку, є все ж технічним за співставленням і не враховує можливість висловлення подібних трактувань. Хоча, безумовно, такі платформи є потужними засобами щодо виявлення плагіату.

На думку Доценко І., головним інструментом механізму реалізації принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти є формування етичних комісій або комісій з питань етики. Комісії мають бути створенні як незалежний орган, що діє при закладі вищої освіти. До членів етичних комісій повинні входити представники студентського самоврядування, науково-педагогічних працівників, керівних органів закладу вищої освіти. Головною метою комісій з питань етики має стати сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів та розв'язання етичних конфліктів між членами університетської спільноти, а також нагляд та контроль за дотриманням етичних і академічних аспектів забезпечення якості вищої освіти. Важливо, аби діяльність етичних комісій була реально запроваджена в закладах вищої освіти. Адже існування комісій з питань етики лише на папері, без реальної діяльності, зводять нанівець їх роль як органу із сприяння дотримання правил академічної доброчесності [1, с. 37]. З іншого боку, все ж основна вимога щодо недопущення плагіату в роботах повинна висуватись до автора. Також треба зазначити, що і комісії можуть діяти упереджено, наприклад, щодо залучення способів цитування або введення у роботу праць автора.

Варто звернути увагу, як наголошують Ульянов Г. та Бааджи Н., на те, що організаційно-правові можливості порушення академічної доброчесності базуються на відсутності чи недовідності відповідних інституційних політик, нормативно-правової бази, а також недостатніх зусиллях для інформування учасників науково-освітнього процесу про ці політики та стандарти. Недостатній рівень контролю та застосування санкцій також стає частиною таких можливостей. Можливість порушення академічної доброчесності повинна протиставлятися можливості попередження та покарання. Тому сьогодні дуже важливим є використання різноманітних комунікаційних та адміністративних стратегій впровадження та популяризації освітніх програм з академічної доброчесності та академічного письма, підписання при вивченні кожної дисципліни зобов'язання щодо дотримання академічної доброчесності. Інституційні політики академічної доброчесності повинні передбачати санкції за невиконання вимог, які наразі є найефективнішим методом для досягнення відповідної поведінки учасників освітньо-наукового процесу [3, с. 102].

Отже, використання штучного інтелекту має низку недоліків в ракурсі порушення принципів академічної доброчесності. Причому це може мати різний вияв: неякісні пошукові властивості ШІ зі зміною авторства, сплутуванням історичних подій тощо. Наприклад, ШІ плутає імена королів, Литву з Латвією, не враховує ініціали авторів з однаковими прізвищами, може

взагалі не знайти роботи науковців, які мають широкий спектр публікацій тощо. Тобто на певному етапі саме автор або особа, яка перевіряє, повинні виконати рецензування. Значний негативний вплив це мало на навчальну діяльність, адже тепер до роботи викладачів додалась ще й функція перевірки на залученість ШІ в розробках здобувачів освіти. Одночасно за умов раціонального використання ШІ та з дотриманням принципів академічної доброчесності ресурс може бути використаний у багатьох напрямках наукової та навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 31–42. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/259218>
2. Зайченко О. Ю., Зайченко Ю. П. Методи штучного інтелекту як ефективний інструмент з виявлення плагіату. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : зб. наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 22.03–30.04.2021). Варшава, 2021. С. 60–66.
3. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4(37). С. 98–103. URL: <https://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/18.pdf>
4. Шаров С. В. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 6. С. 136–144. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137

Ярошевська Т. В.

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-
правових дисциплін
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Воєнні конфлікти у ХХІ ст. мають свої особливості. Зумовлені вони поступовим скороченням кількості особового складу і тим, що на озброєння армій провідних країн світу, зокрема й України, головним знаряддям поступово стають технології з використанням штучного інтелекту. Бо технології на основі штучного інтелекту можуть працювати в суворих умовах, доступ до яких може бути небезпечним або важким для людини.

Технології штучного інтелекту стрімко розвиваються і їх потенціал застосування в умовах війни розширюється. Наразі лідерами у сфері військового застосування штучного інтелекту є США та Китай. А українські науковці та розробники у сфері штучного інтелекту орієнтуються на західні